
Prezentacja informacji o wyniku w sprawozdaniach finansowych grup kapitałowych notowanych na GPW w Warszawie sporządzanych według MSSF

DR PIOTR PREWYSZ-KWINTO

[ORCID: 0000-0002-4151-7335](https://orcid.org/0000-0002-4151-7335)

Uniwersytet WSB Merito Toruń

Instytut Finansów

e-mail: piotr.prewysz-kwinto@torun.merito.pl

Streszczenie

Cel: Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie zasad prezentacji informacji dotyczących wyniku w sprawozdaniach finansowych sporządzanych według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej.

Metodyka / podejście badawcze: Główną metodą badania była analiza danych finansowych 130 największych podmiotów notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Ograniczenia / implikacje badawcze: Badanie ogranicza się do prezentacji informacji o wyniku ujętym w sprawozdaniach z całkowitych dochodów sporządzanych zgodnie z zasadami zawartymi w MSR 1 za lata 2022-2023. Dalsze badania mogą dotyczyć kolejnych lat zarówno poprzedzających, jak i następujących po wskazanym okresie badawczym.

Oryginalność / wartość: Badane podmioty wykorzystują swobodę jaką daje MSR 1 w zakresie struktury samego sprawozdania, wyodrębniając różne liczby cząstkowych poziomów wyniku finansowego, jak również w zakresie stosowanego nazewnictwa, nierzadko przypisując zakorzenione od lat i wynikające z ustawy o rachunkowości określenia poziomów wyniku finansowego do innych. Taka prezentacja informacji wskazuje na brak standaryzacji w prezentacji informacji finansowych.

Słowa kluczowe: wynik finansowy, wynik całkowity, inne całkowite dochody, MSSF, standardy rachunkowości.

Wprowadzenie

Wynik jednostki to jedna z najważniejszych kategorii ekonomicznych wykorzystywana przez szerokie grono interesariuszy. Stanowi podstawę oceny kondycji finansowej podmiotu (w zakresie rentowności) oraz efektywności kadry nim zarządzającej. Decyduje o możliwości dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa, jego rozwoju oraz zainteresowaniu nim dawców kapitału, bez którego ten rozwój nie jest możliwy.

Celem opracowania jest syntetyczne przedstawienie zasad prezentacji informacji o wyniku w sprawozdaniu z całkowitych dochodów sporządzanym według zasad ujętych w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej oraz ocena sposobu prezentacji tych informacji w sprawozdaniach finansowych wybranych podmiotów.

Realizacji postawionego celu dokonano na podstawie analizy dostępnej literatury przedmiotu, w tym rozwiązań ujętych w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej (metoda analizy źródeł) oraz przeprowadzono badanie empiryczne informacji zawartych w sprawozdaniach z całkowitych dochodów 130 największych grup kapitałowych notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Zakres czasowy analizy obejmował lata 2022-2023. W analizie ilościowej wykorzystano metody statystyki opisowej, a w interpretacji wyników uwzględniono również rezultaty wcześniejszych badań prowadzonych w tym obszarze.

Opracowanie składa się z dwóch części. W pierwszej przedstawiono najważniejsze aspekty dotyczące prezentacji informacji o wyniku zawarte w MSR 1. W drugiej zaprezentowano wyniki przeprowadzonego badania empirycznego.

1. Zasady prezentacji informacji o wyniku zgodnie z MSR 1

Od 2009 roku informacje dotyczące wyniku generowanego przez podmioty sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF są prezentowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, które zastąpiło i rozszerzyło klasyczny rachunek zysków i strat oraz wprowadziło pojęcie wyniku całkowitego. Nowa koncepcja prezentowania informacji dotyczących wyniku została wprowadzona w efekcie burzliwej i trwającej wiele lat dyskusji dotyczącej miejsca prezentacji pewnych pozycji wynikających ze zmiany wartości aktywów netto, na które kierownictwo jednostki nie ma większego wpływu, takich jak np. pozycje przejściowe lub nieoperacyjne wynikające głównie

z wyceny składników aktywów i pasywów na dzień bilansowy. W dyskusji ścierały się dwa podejścia: koncepcja bieżącego wyniku operacyjnego (ang. *current operating performance*) oraz koncepcja dochodu całościowego (ang. *comprehensive income*). Zgodnie z tą pierwszą wymienione powyżej pozycje nie powinny być prezentowane w rachunku wyników, gdyż nie zależą od decyzji kierownictwa, a to przecież wynik jest podstawową miarą oceny jego efektywności. Powinny być więc ujmowane w innych elementach sprawozdania finansowego, np. w bilansie w kapitale własnym (Szychta 2012, s. 67). Koncepcja dochodu całościowego zakłada natomiast, że wspomniane wyżej pozycje nie powinny być ujmowane w kapitale własnym, gdyż nie zależą od właścicieli tego kapitału, a tym samym powinny być odzwierciedlone w wyniku danego okresu (O'Hanlon i Pope 1999, s. 459). Zwolennicy takiego podejścia podkreślają, że lepiej mierzy proces tworzenia wartości i pozwala przewidywać zdolność firmy do generowania środków pieniężnych i ich ekwiwalentów (Marchini and d'Este 2015, s. 1725), a także minimalizuje negatywne skutki związane ze zjawiskiem aktywnego kształtowania zysków przez kierownictwo, polegającym na przenoszeniu kosztów z wyniku do kapitału (Chambers i in. 2007, s. 561).

Koncepcja dochodu całościowego została wprowadzona do MSSF w roku 2007, w wyniku zmiany MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*, który zawiera zasady sporządzania podstawowych elementów sprawozdania finansowego. W wyniku tej zmiany dotychczasowy klasyczny rachunek zysków i strat został zastąpiony nowym sprawozdaniem z całkowitych dochodów. Obejmuje ono dotychczasowy wynik finansowy netto (NI – *net income*) jednostki ustalony zgodnie z zasadami tradycyjnego rachunku zysków i strat, który rozszerza się następnie o inne całkowite dochody (OCI – *other comprehensive income*) ujmowane dotychczas w kapitale własnym. Wynik netto skorygowany o wartość innych całkowitych dochodów daje w ten sposób nowy poziom wyniku – wynik całkowity (CI – *comprehensive income*).

Należy podkreślić, że MSR 1 w zakresie formy sporządzania i sposobu prezentacji informacji w podstawowych elementach sprawozdania finansowego, w przeciwieństwie do rozwiązań krajowych zawartych w ustawie o rachunkowości, daje dużo większą swobodę. Nie narzuca jednej formy sporządzania poszczególnych elementów sprawozdania finansowego, lecz wskazuje minimalny zakres informacji, który może zostać rozszerzony, jeżeli jednostka uzna, że bardziej szczegółowy sposób prezentacji pozwoli lepiej zrozumieć użytkownikowi jej sytuację finansową. Powyższe dotyczy również – będącego tematem tego opracowania – sprawozdania z całkowitych dochodów, przy sporządzaniu którego nie narzuca jednej stałej jego struktury. Jednostka może wyodrębnić bardziej szczegółowe grupy przychodów czy kosztów niż te, które zostały ujęte w paragrafie 82 MSR 1 jako minimalny zakres informacji. Ponadto jednostka ma możliwość stosowania własnego nazewnictwa. Dotyczy to zarówno samej nazwy sprawozdania, jak i prezentowanych w nim pozycji przychodów, kosztów czy wyniku. Taka swoboda pozwala lepiej odzwierciedlić model biznesowy jednostki, choć

z drugiej strony, jak zauważają liczni autorzy, może prowadzić do chaosu pojęciowego i utrudniać porównywalność informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym różnych podmiotów (Buk 2013, s. 13; Sajnog 2014, s. 482).

W zakresie sporządzania sprawozdania z całkowitych dochodów MSR 1 daje możliwość wyboru jednej z dwóch form prezentacji, tzn. w postaci jednego zestawienia obejmującego bieżący wynik finansowy rozszerzony następnie o inne całkowite dochody lub dwóch odrębnych zestawień, tj. klasycznego rachunku zysków i strat kończącego się wynikiem netto oraz sprawozdania z całkowitych dochodów, które tym wynikiem się rozpoczyna (MSR 1, par 10A). Analogicznie do rozwiązań krajowych dotyczących ustalania wyniku netto, MSR 1 w paragrafie 99 daje prawo wyboru sposobu prezentacji informacji o kosztach działalności podstawowej, tj. według rodzaju (wariant porównawczy) lub według miejsc powstawania i nośników kosztów (wariant kalkulacyjny).

Jeżeli chodzi o informacje dotyczące innych całkowitych dochodów, to MSR 1 daje swobodę wyboru sposobu ich prezentacji, tj. w kwotach netto, czyli uwzględniając od razu skutki podatkowe, jakie wywołują lub w kwotach brutto, czyli z wykazaniem w odrębnej pozycji łącznej kwoty podatku dochodowego odnoszącego się do prezentowanych OCI (MSR 1, par. 91). Standard nakłada jednak obowiązek prezentacji informacji dotyczących innych całkowitych dochodów z podziałem na dwie odrębne kategorie, tj. na te, które nie zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty oraz na te, które zostaną na nie przeklasyfikowane po spełnieniu określonych warunków. Obowiązek takiej prezentacji został wprowadzony nowelizacją MSR 1, która miała miejsce w czerwcu 2011 roku z obowiązkiem zastosowania od 1 lipca 2012 roku. Celem wprowadzonych zmian było zwiększenie przejrzystości informacji o wyniku całkowitym oraz ułatwienie ich porównywania (Strojek-Filus 2015, s. 135).

2. Sprawozdanie z całkowitych dochodów w świetle badań empirycznych

Sprawozdanie z całkowitych dochodów pozostaje wciąż przedmiotem wielu badań empirycznych, które koncentrują się na trzech następujących problemach (Strojek-Filus 2015, s. 129):

- sposobie prezentacji informacji o całkowitym dochodzie,
- wpływie przyjętych rozwiązań w zakresie prezentacji na ocenę sytuacji finansowej jednostki,
- wpływie informacji dotyczących innych całkowitych dochodów i wyniku całkowitego na cenę rynkową akcji i decyzje inwestycyjne.

W Europie badania empiryczne w zakresie sposobu prezentacji i wykorzystania informacji zawartych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów prowadzili

m.in.: O. Ferraro (2011), M. Agostini, C. Marcon (2013) oraz T. Cristofaro, B. Falzago (2014), którzy badali podmioty notowane na giełdzie w Mediolanie, R. Cimini (2013), który badał podmioty notowane na giełdach we Francji, Niemczech i we Włoszech, I. Jianu, I. Jianu, I. Gusatu (2012), którzy analizowali sprawozdania podmiotów notowanych na giełdzie w Londynie, J. Backhuijs, K. Camfferman, L. Oudshoorn (2017), którzy badali spółki notowane na giełdzie w Amsterdamie, V. Obradovic i N. Karapavlovic (2017), analizujący sprawozdania finansowe podmiotów w Serbii, P. Gazzola i S. Amelio (2014), którzy analizowali dane dla spółek notowanych na giełdzie w Pradze, I. Baumane (2018) – dla podmiotów notowanych na giełdzie w Rydze, M. Lapkova i J. Stasova (2014), które analizowały sprawozdania spółek sporządzających sprawozdania finansowe według MSR/MSS na Słowacji oraz A. Ozcan (2015), który objął swoim badaniem podmioty notowane na giełdzie papierów wartościowych w Istambule.

W Polsce tym problemem zajmowali się między innymi A. Szychta (2011, 2012, 2013), B. Bek-Gaik (2011, 2013), A. Sajnog (2014, 2016, 2017, 2018, 2019), J. Gad (2015), A. Piosik (2016), P. Prewysz-Kwinto (2018, 2019, 2020, 2021), analizując dane zawarte w sprawozdaniach finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie. W przedstawianych wnioskach najczęściej zwracano uwagę na dużą trudność w porównywaniu informacji. Wynikało to z dużej swobody, zgodnie z którą dane były prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Podkreślano również dużą zmienność w czasie wartości innych całkowitych dochodów, która przekładając się na wartość wyniku całkowitego, może osłabiać czy wręcz ograniczać możliwość jego wykorzystania przez interesariuszy do podejmowania trafnych decyzji ekonomicznych.

3. Metodyka badania i charakterystyka grupy badanej

Badaniem objęto 140 podmiotów notowanych na GPW w Warszawie i wchodzących w dniu 30 marca 2024 roku w skład trzech głównych indeksów, tj. WIG20, mWIG40 oraz sWIG80. Dobór podmiotów do badania nie miał charakteru losowego, lecz był dobozem celowym. Podmiot wchodzący w skład wymienionych indeksów mógł zostać uwzględniony w grupie badanej pod warunkiem, że zostały jednocześnie spełnione trzy następujące warunki:

- zgodnie z rozporządzeniem 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz art. 45 ustawy o rachunkowości podmiot sporządzał sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w całym okresie objętym badaniem, tj. w latach 2022 – 2023,
- dla zachowania spójności porównywanych danych do badania włączono podmioty, których rok obrotowy kończył się w dniu 31 grudnia,
- dla zachowania spójności porównywanych danych do badania włączono tylko podmioty, które sporządzały sprawozdania finansowe w walucie polskiej,

tym samym z badania zostały wyłączone jednostki mające swoją główną siedzibę poza granicami naszego kraju (były to głównie spółki z Ukrainy).

Po uwzględnieniu powyższych kryteriów grupę badaną tworzyło 130 podmiotów, z czego 20 z indeksu WIG20, 36 z indeksu mWIG40 oraz 74 z indeksu sWIG80. Jeśli badane podmioty tworzyły grupę kapitałową w analizie uwzględniono dane ze sprawozdań skonsolidowanych, w pozostałych przypadkach uwzględniono dane ze sprawozdań jednostkowych.

Podmioty objęte badaniem reprezentowały różne branże, szczegółowo przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Struktura badanych podmiotów według rodzaju prowadzonej działalności.

Lp.	Branża	N	%	Lp.	Branża	N	%
1	biotechnologiczna	6	4,62	11	informatyczna	21	16,15
2	budowlana	15	11,54	12	medialna	3	2,31
3	chemiczna	5	3,85	13	motoryzacyjna	5	3,85
4	deweloperska	6	4,62	14	odzieżowa	5	3,85
5	elektromaszynowa i maszynowa	4	3,08	15	spożywcza	2	1,54
6	energetyczna	9	6,92	16	telekomunikacyjna	2	1,54
7	farmaceutyczna	4	3,08	17	transportowa	3	2,31
8	finansowa	16	12,31	18	wydobywcza	4	3,08
9	handel detaliczny i hurtowy	6	4,62	19	inna	10	7,69
10	hutnictwo metali	4	3,08	20	razem	130	100

Źródło: opracowanie własne.

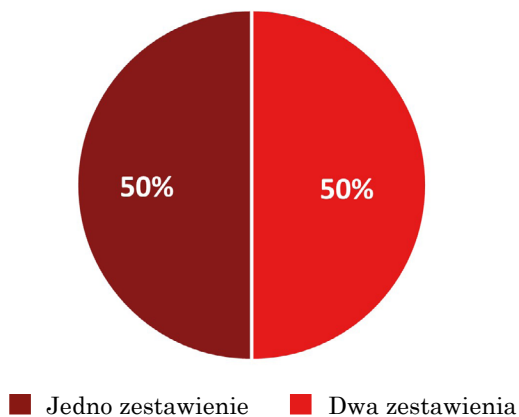
W badanej grupie dominowały podmioty z branży informatycznej, finansowej oraz budowlanej. W grupie „inne” znalazły się między innymi podmioty z branży turystycznej, meblarskiej czy nowych technologii.

Celem badania była ocena w jaki sposób podmioty notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie i sporządzające sprawozdania finansowe według MSSF prezentują obecnie informacje dotyczące generowanego wyniku. Ze względu na celowy dobór próby i ograniczenie badania tylko do podmiotów wchodzących w skład trzech głównych indeksów GPW w Warszawie oraz sporządzających sprawozdania finansowe według MSFF, uzyskane i zaprezentowane w tym opracowaniu wyniki nie są reprezentatywne dla całej populacji rozumianej jako wszystkie podmioty notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

4. Wyniki przeprowadzonego badania

Badanie rozpoczęto od określenia, jaką formę prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów stosowały podmioty objęte badaniem, tj. jednego dokumentu czy dwóch odrębnych zestawień. Uzyskane wyniki zostały zaprezentowane na wykresie 1.

Wykres 1. Forma sporządzania sprawozdania z całkowitych dochodów.

Źródło: opracowanie własne.

Połowa podmiotów objętych badaniem zdecydowała się na prezentację informacji dotyczących wyniku w postaci jednego dokumentu, natomiast druga połowa wybrała formę dwóch odrębnych zestawień. Forma prezentacji uległa więc zmianie w stosunku do wyników badań wcześniej prowadzonych przez A. Szychtę (2012), B. Bek-Gaik (2013), J. Gada (2016) czy P. Prewysz-Kwinto (2018), którzy wskazywali na częstszą

prezentację sprawozdania z całkowitych dochodów w postaci dwóch odrębnych dokumentów. Taką formę prezentacji wybrało: 60 proc. z trzydziestu jeden badanych podmiotów przez B. Bek-Gaik w 2012 roku, 75 proc. z dwudziestu czterech grup badanych przez A. Szychtę, odpowiednio 60 proc. w 2012 i 63,3 proc. w roku 2013 i 2014 spośród 30 badanych podmiotów przez J. Gada oraz – 61,7 proc. z sześćdziesięciu podmiotów w latach 2015, 2016 i 2017 badanych przez P. Prewysz-Kwinto. Różnica w stosunku do wcześniejszych wyników może jednak wynikać z faktu objęcia badaniem znacznie większej grupy podmiotów uwzględniającej również mniejsze jednostki.

Powyższe przypuszczenie potwierdza bardziej szczegółowa analiza uwzględniająca wielkość podmiotu mierzoną przynależnością do odpowiedniego indeksu. Wynika z niej, że największe podmioty wchodzące w skład indeksu WIG20 częściej wybierały prezentację w postaci dwóch odrębnych zestawień (75 proc.) niż jednego (25 proc.). W podmiotach średnich wchodzących w skład indeksu mWIG40 tendencja była odwrotna, tj. na formę jednego zestawienia zdecydowało się aż 61,1 proc. podmiotów, a na dwa zestawienia tylko 38,9 proc. Wśród podmiotów mniejszych wchodzących w skład indeksu sWIG80 struktura była zbliżona do tej dla całej badanej grupy, tj. 51,4 proc. wybrało prezentację w formie jednego zestawienia, a 48,6 proc. – dwóch odrębnych dokumentów.

Analizując uzyskane wyniki ze względu na rodzaj prowadzonej działalności przez badane podmioty zauważono, że częściej prezentację informacji o wyniku całkowitym w postaci dwóch odrębnych zestawień wybierały firmy branży finansowej (81,25 proc. w tym wszystkie banki) oraz branży biotechnologicznej i budowlanej – po 66,7 proc. Formę jednego zestawienia częściej wybierały firmy branży transportowej (100 proc.), odzieżowej (80 proc.) oraz chemicznej i farmaceutycznej po 75 proc.

Kolejnym etapem przeprowadzonego badania była analiza sposobu prezentacji w rachunku wyników informacji o kosztach działalności podstawowej. Rozpoczęto ją od określenia wariantu sporządzania tego elementu sprawozdania finansowego, a zatem czy koszty działalności podstawowej były prezentowane według ich rodzaju (wariant porównawczy) czy według miejsca powstawania i nośników kosztów (wariant kalkulacyjny). Z analizy wyłączono sprawozdania finansowe banków i podmiotów prowadzących działalność ubezpieczeniową, gdyż sporządzają rachunek wyników według odrębnych – specyficznych dla tych podmiotów – zasad. Analizie poddano tym samym sprawozdania 118 podmiotów, wyłączając jedenaście banków i jedną firmę ubezpieczeniową.

Przeprowadzona analiza wykazała, że w badanych podmiotach częściej stosowano prezentację kosztów działalności podstawowej według miejsc powstawania i nośników kosztów (wariant kalkulacyjny) – 79,6 proc. niż według układu rodzajowego (wariant porównawczy) – 21,4 proc. Warto dodać, że w przypadku jednego podmiotu analiza samego rachunku wyników nie pozwoliła na jednoznaczną ocenę, który wariant został

zastosowany, gdyż przychodom ze sprzedaży przeciwstawiono tylko jedną zbiorczą pozycję nazwaną koszty operacyjne, która po korekcie o pozostałe przychody i koszty operacyjne dała od razu *wynik z działalności operacyjnej*.

Analizując sposób prezentacji kosztów działalności podstawowej ze względu na wielkość podmiotu, mierzoną przynależnością do danego indeksu giełdowego, należy zauważyć, że odsetek jednostek sporządzających rachunek zysków i strat metodą kalkulacyjną był największy dla podmiotów małych – wyniósł 82,4 proc. i malał wraz ze wzrostem wielkości. Dla podmiotów średnich wchodzących w skład indeksu mWIG40 wyniósł 74,2 proc., a dla największych wchodzących w skład indeksu WIG20 już tylko 71,4 proc. Wariant kalkulacyjny wybrały wszystkie podmioty z branży chemicznej i paliwowej, deweloperskiej, motoryzacyjnej, odzieżowej oraz ponad 91 proc. tych z branży budowlanej (tylko jeden podmiot na piętnaście zdecydował się na prezentację kosztów w układzie rodzajowym).

Przeprowadzona analiza rachunku wyników badanych grup kapitałowych wykazała również, że różnią się one między sobą ilością wyodrębnianych częściowych wyników finansowych. W podmiotach sporządzających rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym, poza wynikiem netto najczęściej wyodrębniano trzy inne poziomy wyniku finansowego, tj. wynik brutto ze sprzedaży, wynik operacyjny oraz wynik przed opodatkowaniem – taki sposób prezentacji wybrało 85,1 proc. badanych. Warto dodać, że nazewnictwo stosowane do określenia poszczególnych poziomów wyniku finansowego było różne, często sprzeczne z zakorzenionym od wielu lat nazewnictwem wynikającym z ustawy o rachunkowości. Jako przykład można podać określanie wyniku brutto ze sprzedaży mianem wyniku brutto, standardowo kojarzonym z wynikiem przed opodatkowaniem.

Pięć poziomów wyniku finansowego (dodatkowo wynik ze sprzedaży), czyli tak jak zakłada wzór rachunku wyników ujęty w ustawie o rachunkowości, pokazywało 10,6 proc. badanych podmiotów. Natomiast w przypadku zaledwie 4,3 proc. jednostek zaprezentowano poza wynikiem netto tylko dwa poziomy wyniku finansowego, przy czym w przypadku trzech podmiotów były to wyniki: operacyjny i przed opodatkowaniem, natomiast w przypadku jednego wynik brutto ze sprzedaży i wynik przed opodatkowaniem prezentując łącznie koszty zarządu, sprzedaży, a także przychody i koszty pozostałej działalności operacyjnej i działalności finansowej.

Warto zwrócić uwagę, że sposób prezentacji poszczególnych poziomów wyniku finansowego był bardziej jednorodny w podmiotach dużych i średnich wchodzących w skład indeksów WIG20 i mWIG40 – większość z nich wykazywała cztery poziomy wyniku finansowego, tj. bez wyniku ze sprzedaży, wyliczając po wyniku brutto ze sprzedaży wynik operacyjny. Zaobserwowane różnice dotyczą przede wszystkim podmiotów mniejszych wchodzących w skład indeksu sWIG80.

W podmiotach sporządzających rachunek zysków i strat w wariancie porównawczym najczęściej były prezentowane trzy poziomy wyniku finansowego, tj. wynik operacyjny, wynik przed opodatkowaniem i wynik netto. Taki sposób prezentacji został wybrany przez 62,5 proc. podmiotów. Jedna trzecia badanych prezentowała cztery poziomy wyniku finansowego, przy czym w przypadku 2/3 z nich był to klasyczny wynik ze sprzedaży, a w przypadku pozostałych zamiast wyniku ze sprzedaży zaprezentowano wynik EBITDA. W przypadku jednego podmiotu w rachunku wyników został zaprezentowany tylko wynik operacyjny i wynik netto.

Dalsza część przeprowadzonego badania została poświęcona prezentacji informacji o innych całkowitych dochodach. Tej analizie poddano tylko i wyłącznie sprawozdania podmiotów, które wykazywały inne całkowite dochody przynajmniej w jednym z badanych lat. Grupa poddana analizie składała się więc ze 118 podmiotów, gdyż dwanaście nie wykazywało OCI w żadnym z badanych lat. Trzy z tych podmiotów należały do indeksu mWIG40, a pozostałe dziewięć do indeksu sWIG80. Wszystkie największe podmioty wchodzące w skład indeksu WIG20 wykazywały OCI. Zgodnie z modyfikacją MSR 1 dokonaną w 2011 roku informacja o innych całkowitych dochodach powinna być prezentowana z podziałem na dwie grupy, to jest te pozycje, które podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat oraz te, które takiemu przeklasyfikowaniu nie podlegają. Mimo obowiązku narzuconego przez MSR 1, prezentacji OCI z podziałem na dwie grupy dokonało tylko 93,2 proc. badanych podmiotów. Pozostałe 7,8 proc. nie wywiązało się z obowiązku nałożonego przez MSR 1, mimo że wszystkie sprawozdania finansowe zostały poddane badaniu przez biegłego rewidenta. Dwa z tych podmiotów wchodziły w skład indeksu mWIG40, a pozostałe sześć w skład indeksu sWIG80. Warto dodać, że jeden z tych podmiotów zaprezentował w rachunku wyników zbiorczą wartość OCI – uszczegółowienie znalazło się dopiero w nocie objaśniającej. Ponadto dwa podmioty, które nie wykazywały innych całkowitych dochodów uwzględniły w rachunku wyników, w części dotyczącej tego elementu, podział na dwie wymagane przez MSR 1 grupy. Pozostałe dziesięć podmiotów, które nie wykazywały OCI, ten element sprawozdania zaprezentowały w postaci jednej zbiorczej pozycji *inne całkowite dochody*, przy której wstawiały wartość 0 lub znak –.

Analizując rodzaj innych całkowitych dochodów, należy wskazać, że częściej były wykazywane te, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat. Wystąpiły one w 80 proc. podmiotów objętych badaniem. Te, które nie mogą zostać przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat prezentowało natomiast 60 proc. z nich. Inne całkowite dochody podlegające przeklasyfikowaniu były wykazywane przez 95 proc. podmiotów wchodzących w skład indeksów WIG20 i mWIG40 i tylko 72 proc. tych wchodzących w skład indeksu sWIG80. Podobnie kształtowały się inne całkowite dochody niepodlegające przeklasyfikowaniu do wyniku finansowego. Wystąpiły one wśród 80 proc. największych podmiotów wchodzących w skład indeksu WIG20,

47,1 proc. podmiotów średnich z indeksu mWIG40 i 55,9 proc. tych z indeksu sWIG80. Oznacza to, że inne całkowite dochody występują częściej w dużych podmiotach niż mniejszych.

Wśród OCI podlegających przeklasyfikowaniu najczęściej były wykazywane *różnice kursowe dotyczące przeliczenia jednostek działających za granicą* (80 proc.), *instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne* (46 proc.) oraz *różnice wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży* (24 proc.). W przypadku innych całkowitych dochodów niepodlegających przeniesieniu do rachunku zysków i strat najczęściej wykazywano: *zyski i straty aktuarialne związane ze świadczeniami pracowniczymi* (91,4 proc.) oraz *inwestycje wyceniane w wartości godziwej* (24,3 proc.). Pozostałe rodzaje innych całkowitych dochodów występowały sporadycznie, a ich udział nie przekroczył 5 proc.

Analizując sposób prezentacji informacji dotyczących innych całkowitych dochodów trzeba zwrócić uwagę, że MSR 1 daje możliwość prezentacji tych pozycji w kwotach netto lub brutto, wykazując oddzielnie wartość korekty podatku dochodowego. Badanie pokazało, że spośród wszystkich podmiotów wykazujących inne całkowite dochody na pierwszy sposób prezentacji (tj. w kwotach netto) zdecydowało się 49,2 proc. badanych, na drugi (w kwotach brutto z odrębną pozycją dotyczącą korekty podatku dochodowego) – 50,8 proc. Częściej prezentację w wartościach brutto wybierały podmioty duże z indeksu WIG20, a w wartościach netto podmioty z indeksu mWIG40 i sWIG80.

Oceniając sposób prezentacji innych całkowitych dochodów zwrócono również uwagę na sposób ich kształtowania się w stosunku do wartości generowanego wyniku netto. Struktura wyniku netto oraz OCI ze względu na ich poziom (dodatni i ujemny) została zaprezentowana w tabeli 2.

Tabela 2. Struktura wyniku netto (NI) i innych całkowitych dochodów (OCI) ze względu na ich wartość (dodatnia, ujemna).

	2023				2022			
	+		-		+		-	
	N	%	N	%	N	%	N	%
WYNIK NETTO (NI)								
WIG20	18	90,0	2	10,0	18	90,0	2	10,0
WIG40	31	86,1	5	13,9	32	88,9	4	11,1
WIG80	56	75,7	18	24,3	61	82,4	13	17,6
Razem	105	80,8	25	19,2	111	85,4	19	14,6
INNE CAŁKOWITE DOCHODY (OCI)								
WIG20	8	6,8	12	10,2	11	9,3	9	7,6
WIG40	10	8,5	23	19,5	18	15,3	15	12,7
WIG80	17	14,4	48	40,7	41	34,7	24	20,3
Razem	35	29,7	83	70,3	70	59,3	48	40,7

Źródło: opracowanie własne.

Dodatni wynik finansowy netto osiągnęło w 2023 roku 80,1 proc. badanych podmiotów i odsetek ten był niższy niż w roku 2022, w którym zysk netto wykazało 85,4 proc. Najwyższy odsetek podmiotów generujących dodatni poziom wyniku netto dotyczy podmiotów największych, wchodzących w skład indeksu WIG20, zaś najniższy – tych mniejszych z indeksu sWIG80. Warto również zwrócić uwagę, że wynik netto w roku 2023 poprawiło w stosunku do 2022 roku 59,2 proc. badanych. Najwięcej podmiotów, które poprawiły wynik netto należało do indeksu WIG20 (65 proc.), a najmniej do indeksu sWIG80 – 58,1 proc. Ponadto w analizie wykazano, że w badanym okresie zmiana dodatniego wyniku finansowego na ujemny lub odwrotnie dotyczyła zaledwie 12,3 proc. podmiotów.

Analizując zaprezentowane w tabeli 2 informacje dotyczące innych całkowitych dochodów należy wskazać, że ich wartość kształtowała się w znacznie bardziej zróżnicowany sposób. Dodatni poziom OCI w roku 2023 osiągnęło niecałe 30 proc. badanych, a w roku 2022 odsetek ten był prawie dwukrotnie wyższy i wyniósł 59,3 proc. Warto zwrócić uwagę, że odsetek podmiotów wykazujących dodatnią wartość OCI był najmniejszy dla podmiotów największych wchodzących w skład indeksu WIG20, a największy do podmiotów wchodzących w skład indeksu sWIG80. Ta tendencja utrzymywała się również w roku 2022 i była odwrotna do tej zaobserwowanej dla wyniku netto.

Należy również wskazać, że dla 60 proc. badanych przedsiębiorstw znak innych całkowitych dochodów (dodatni, ujemny) uległ w 2023 roku zmianie na przeciwny. Oznacza to znacznie większą zmienność innych całkowitych dochodów w porównaniu z wynikiem netto.

Ze względu na fakt, że wykazywany przez badane podmioty wynik innych całkowitych dochodów miał w badanym okresie różną wartość, dodatkowo obliczono bezwzględną wartość wskaźnika udziału OCI w wyniku netto, czyli bez uwzględniania ich charakteru – zysk / strata. Badane podmioty podzielono na sześć grup w zależności od uzyskanej wartości wyliczonego wskaźnika OCI/Ni, ustalając następnie liczebność każdej z grup oraz udział procentowy. Uzyskane wyniki zostały zaprezentowane w tabeli 3.

Tabela 3. Struktura badanej grupy ze względu na bezwzględną wartość wskaźnika udziału OCI w NI.

Wartość OCI/Ni	2023		2022	
	N	%	N	%
=<1,0%	33	28,0	41	34,7
1,01% do 10%	34	28,8	35	29,7
10,01 do 25%	18	15,3	21	17,8
25,01% do 50%	11	9,3	5	4,2
50,01 do 100%	12	10,2	12	10,2
>100%	10	8,5	4	3,4

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wyniki zaprezentowane w tabeli 3 należy przede wszystkim zauważyć, że dla większości badanych podmiotów OCI stanowiły niewielki procent wyniku netto. W roku 2023 ponad połowa badanych wykazywała wartość wskaźnika udziału OCI w NI poniżej 10 proc. W roku 2022 udział ten sięgał aż 66 proc. Analogicznie wartość wskaźnika poniżej 25 proc. wystąpiła w 2023 u 2/3 wszystkich badanych, a w roku 2022 u ponad 80 proc. Z drugiej strony udział podmiotów, dla których OCI stanowiły co najmniej 50 proc. wyniku netto wyniósł w 2023 roku 18,7 proc., a w roku 2022 – 13,6 proc. Należy wskazać, że wyniki zaprezentowane w tabeli 3 są zbieżne w wynikami otrzymanymi wcześniej między innymi przez J. Backhuijs, K. Camfferman i L. Oudshoorn (2017, s. 348) – badających podmioty notowane na giełdzie w Holandii, T. de Cristofaro i B. Falzago (2014, s. 28) – badających podmioty notowane na giełdzie we Włoszech, R. Cimini (2013, s. 12) – badającego podmioty notowane na giełdzie we

Francji, Włoszech i Niemczech, M. Frenzla i A. Szychte, (2013, s. 120) – badających podmioty notowane na giełdzie w Warszawie oraz P. Prewysz-Kwinto (2021, s. 77) – badającego podmioty notowane na giełdzie w Polsce, Francji i Niemczech. Żadne z tych badań nie potwierdziło znaczącego udziału OCI w NI.

Analizując bardziej szczegółowo poziom wskaźnika udziału OCI w NI zauważono natomiast, że wyższe jego wartości występują częściej wśród podmiotów dużych, wchodzących w skład indeksu WIG20, a rzadziej wśród podmiotów małych z indeksu sWIG80. W roku 2023 udział podmiotów wykazujących OCI w NI powyżej 50 proc. wyniósł 30 proc. dla tych wchodzących w skład indeksu WIG20, 21,2 proc. dla tych z indeksu mWIG40, a dla tych z indeksu sWIG80 już tylko 13,9 proc. Analogicznie udział podmiotów wykazujących udział OCI w NI poniżej 10 proc. wyniósł 30 proc. dla podmiotów z indeksu WIG20, 45,5 proc. dla podmiotów z indeksu mWIG40 i aż 70,8 proc. dla tych z indeksu SWIG80. Identyczna tendencja miała miejsce w roku 2022.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza sposobu prezentowania informacji o wyniku w sprawozdaniach z całkowitych dochodów 130 największych podmiotów notowanych na GPW w Warszawie pozwoliła na wyciągnięcie wielu istotnych wniosków. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że oceniając sposób prezentacji informacji, tj. w postaci jednego lub dwóch odrębnych zestawień, nie potwierdzono wyników wcześniej prowadzonych badań w tym zakresie. Udział podmiotów wybierających prezentację w postaci jednego dokumentu był identyczny jak tych wybierających dwa odrębne zestawienia. Zauważono natomiast, że częściej formę jednego dokumentu wybierały podmioty średnie wchodzące w skład indeksu mWIG40, a dwóch zestawień – te największe z indeksu WIG20. Ponadto zwrócono uwagę, że sposób sporządzania sprawozdania z innych całkowitych dochodów może zależeć od rodzaju prowadzonej działalności.

Badane podmioty wykorzystują swobodę jaką daje MSR 1 w zakresie struktury samego sprawozdania wyodrębniając różne liczby cząstkowych poziomów wyniku finansowego, jak również w zakresie stosowanego nazewnictwa, nierzadko przypisując zakorzenione od lat i wynikające z ustawy o rachunkowości określenia poziomów wyniku finansowego. Badane podmioty wyodrębniają różną liczbę cząstkowych wyników finansowych, przy czym większe zróżnicowanie w tym zakresie jest widoczne w tych sprawozdaniach, które prezentują koszty działalności podstawowej w układzie rodzajowym (wariant porównawczy) oraz przez podmioty mniejsze wchodzące w skład indeksu sWIG80. Należy podkreślić, że choć taka różnorodność w strukturze wyodrębnianych poziomów wyniku finansowego jest w pełni zgodna z regulacjami zawartymi w MSR 1, to z pewnością utrudnia użytkownikom informacji finansowych porównywalność danych oraz ich analizę, co było już podkreślane we wcześniej prowadzonych badaniach.

Jeśli chodzi o sposób prezentacji informacji dotyczących innych całkowitych dochodów, to należy podkreślić, że nie wszystkie podmioty wywiązały się z obowiązku nałożonego przez MSR 1, tj. dotyczącego ich prezentacji z podziałem na te, które mogą i nie mogą być przeklasyfikowane do wyniku finansowego. Co więcej podmioty w jednakowym stopniu wykorzystywały możliwość prezentacji tych pozycji, tj. w kwotach netto lub kwotach brutto, wykazując oddzielnie wartość korekty podatku dochodowego.

Przeprowadzona analiza wykazała również, że w badanych podmiotach częściej występują te OCI, które mogą zostać przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat, a wśród nich dominują *różnice kursowe z przeliczenia jednostek prowadzących działalność za granicą*. OCI, które nie zostaną przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat są wykazywane rzadziej, a wśród nich dominują *zyski i straty aktuarialne związane ze świadczeniami pracowniczymi*.

Badanie wykazało również, a tym samym potwierdziło rezultaty badań wcześniejszych, że udział innych całkowitych dochodów w wyniku netto jest niewielki. W roku 2023 nie przekroczył 10 proc. wśród ponad 56 proc. badanych, a w roku 2022 odsetek tych podmiotów był wyższy i wyniósł prawie 66 proc. Z drugiej strony udział podmiotów, dla których OCI stanowiły co najmniej 50 proc. wyniku netto był w 2023 mniejszy od 20 proc., a w roku 2022 mniejszy od 15 proc. Wysokie udział OCI w wartości zysku netto, częściej występuje wśród podmiotów dużych wchodzących w skład indeksu WIG20, a rzadziej wśród podmiotów małych z indeksu sWIG80.

Literatura

- Backhuijs J., Camfferman K., Oudshoorn L. (2017). *Other comprehensive income: betekenis en presentatie in jaarrekeningen van Nederlandse beursfondsen*, „Maandblad Voor Accountancy en Bedrijfseconomie”, 91(11/12), s. 344-362.
- Bek-Gaik, B. (2013). *Sprawozdawczy wymiar rachunku wyników w warunkach globalnego rynku*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Buk, H. (2013). Zróżnicowana informacja o dochodach spółki w zależności od stosowanych standardów sprawozdawczości finansowej. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica*, 278, s. 7-17.
- Chambers D., Linsmeier T., Shakespeare C., Sougiannis, T. (2007). *An Evaluation of SFAS No. 130 Comprehensive Income Disclosure*, „Review of Accounting Studies”, vol. 12, s. 557-593.
- Cimini R. (2013). *Reporting Comprehensive income issues: empirical evidence from France, Germany and Italy* „Economia Aziendale Online”, 4(1), s. 1-17, <http://dx.doi.org/10.4485/ea2038-5498.003.0031>.

- Cristofaro T., Falzago B. (2014). *What trend for Comprehensive Income Presentation? Evidence from Italy*, „International Journal of Accounting and Taxation”, vol. 2, no. 3, s. 17–40, <https://doi.org/10.15640/ijat.v2n3a2>.
- Frendzel M., Szychta A. (2013). *Comprehensive Income Reporting: Empirical Evidence from the Warsaw Stock Exchange*, „Social Sciences”, 4 (82), s. 7-15, <https://doi.org/10.5755/j01.ss.82.4.6603>.
- Gad, J. (2016). Information transparency of the statement of comprehensive income: The Reporting practice of WIG30 and DAX Companies. *Journal of Entrepreneurship and Innovation*, vol. 12, issue 3, 113-134. DOI: 10.7341/20161235.
- Marchini P., D'Este C. (2015). *Comprehensive Income and Financial Performance Ratios: Which Potential Effects on RoE and on Firm's Performance Evaluation?* „Procedia Economics and Finance”, 32, s. 1724-1739, [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01478-1](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01478-1).
- MSR 1 – *Prezentacja sprawozdań finansowych*, Commission Regulation (EC) No 1255/2012 of 11 December 2012, OJ L 360, 29.12.2012.
- O'Hanlon J., Pope P. (1999). *The value-relevance of UK dirty surplus accounting flows*, „British Accounting Review”, vol. 31, issue 4, 459-482.
- Prewysz-Kwinto P. (2021). Analiza komparatywna wartości wyniku netto oraz innych całkowitych dochodów największych grup kapitałowych notowanych na giełdach w Paryżu, Frankfurtu i Warszawie. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 4(988)/2021, s. 67-82.
- Sajnog, A. (2014). Rola zysku całkowitego w ocenie dokonań spółek giełdowych. *Zeszyty Naukowe US – Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 66, 475-487.
- Strojek-Filus M. (2015). *Pomiar i prezentacja dokonań finansowych jednostki gospodarczej w sprawozdaniu z całkowitych dochodów*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, 240, s. 125-141.
- Sprawozdania finansowe za lata 2023 i 2022, 140 podmiotów notowanych na GPW w Warszawie i wchodzących w dniu 30 marca 2024 roku w skład następujących indeksów: WIG20, mWIG40 i sWIG80.
- Szychta A. (2012). *Dochody całkowite w sprawozdaniach finansowych największych spółek notowanych na GPW w Warszawie*, „Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica”, 263, s. 65-88.